РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

10 март 2011 година*

По дело C-477/09

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Cour de cassation (Франция) с акт от 18 ноември 2009 г., постъпил в Съда на 25 ноември 2009 г., в рамките на производство по дело

Charles Defossez

срещу

Christian Wiart, в качеството на пълномощник ликвидатор на Sotimon SARL,

Office national de l'emploi — fonds de fermeture d'entreprises [Национална служба по заетостта — Фонд за закриване на предприятия],

* Език на производството: френски.

Centre de gestion et d'études de l'Association pour la gestion du régime de garantie des créances des salariés de Lille [Център за управление и проучвания на гаранционната схема за вземанията на работниците и служителите от Лил] (CGEA),

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н K. Lenaerts, председател на състав, г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н E. Juhász (докладчик), г-н G. Arestis и г-н J. Malenovský, съдии,

генерален адвокат: г-н P. Mengozzi,
секретар: г-жа C. Strömholm, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 7 октомври 2010 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-н Defossez, от адв. C. Uzan-Sarano, avocat,

— за CGEA de Lille, от адв. E. Piwnica и адв. J. Molinié, avocats,

— за френското правителство, от г-н G. de Bergues и г-жа A. Czubinski, в качеството на представители,

— за датското правителство, от г-жа V. Pasternak Jørgensen и г-н C. Vang, в качеството на представители,

— за Ирландия, от г-н D. O'Hagan, в качеството на представител, подпомаган от г-н B. Doherty, BL,

— за испанското правителство, от г-н F. Díez Moreno, в качеството на представител,

— за финландското правителство, от г-жа M. Pere, в качеството на представител,

— за шведското правителство, от г-н A. Engman, в качеството на представител,

— за правителството на Обединеното кралство, от г-н S. Hathaway, в качеството на представител, подпомаган от г-жа D. J. Rhee, barrister,

— за Европейската комисия, от г-н G. Rozet и J. Enegren, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 17 ноември 2010 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 8а и 9 от Директива 80/987/ЕИО на Съвета от 20 октомври 1980 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател (ОВ L 283, стр. 23; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 197), изменена с Директива 2002/74/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2002 година (ОВ L 270, стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 149).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Defossez, от една страна, и г-н Wiart в качеството му на ликвидатор на дружеството Sotimon SARL (наричано по-нататък „Sotimon“), в което е работил г-н Defossez, преди да бъде неправомерно уволнен, Office national de l'emploi — fonds de fermeture d'entreprises (наричана по-нататък „белгийският FFE“) и Centre de gestion et d'études de l'Association pour la gestion du régime de garantie des créances des salariés de Lille (CGEA) (наричано по-нататък „CGEA de Lille“), от друга страна, относно дължимите заплати, неизплатени на г-н Defossez поради изпадане в неплатежоспособност на неговия работодател.

Правна уредба

3 Съгласно член 1, параграф 1 от Директива 80/987 тя „се прилага за вземания на работниците и служителите, произтичащи от трудови договори или от трудови правоотношения, и съществуващи срещу работодатели, които се намират в състояние на неплатежоспособност по смисъла на член 2, параграф 1“.

4 Член 2, параграф 1 от тази директива гласи:

„По смисъла на настоящата директива се приема, че работодател е в състояние на неплатежоспособност:

а) [когато] е поискано откриването на процедура, предвидена от законовите, подзаконовите и административните разпоредби на съответната държава членка, която засяга имуществото на работодателя и цели колективното удовлетворяване на кредиторите, и която позволява да се разгледат вземанията по член 1, параграф 1,

и

б) когато органът, който е компетентен съгласно споменатите законови, подзаконови и административни разпоредби:

— е решил да открие производството, или

— е установил, че предприятието или дейността на работодателя е окончателно прекратена и наличните му активи са недостатъчни, за да се обоснове откриването на процедурата“.

5 Член 3 от Директива 80/987 предвижда задължението за държавите членки да приемат необходимите мерки, така че гарантиращите институции да осигуряват изплащането на дължимите вземания на работници или служители, които произтичат от трудови договори или от трудови правоотношения и се отнасят до заплащане за периода, предшестващ определена дата.

6 Член 5 от тази директива има следния текст:

„Държавите членки определят условията и реда за организацията, финансирането и работата на гарантиращите институции, като в частност спазват следните принципи:

а) имуществото на институциите трябва да е независимо от оборотния капитал на работодателя и да е несеквестируемо при процедурите за неплатежоспособност;

б) работодателите трябва да участват във финансирането, освен ако то не е напълно осигурено от държавните органи;

в) задължението на гарантиращите институции за плащане съществува независимо от изпълнението на задължението за участие във финансирането“.

7 По смисъла на член 9 от Директива 80/987 тя не засяга правото на избор на държавите членки да прилагат или да въвеждат законови, подзаконови или административни разпоредби, които са по-благоприятни за работниците или служителите.

8 Съгласно съображение 7 от Директива 2002/74, с цел осигуряване на правна сигурност за работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на предприятията, извършващи дейност в няколко държави членки, както и за да се укрепят правата на работниците в съответствие с практиката на Съда на Европейските общности, следва да се въведат разпоредби, които изрично да указват институцията, компетентна за изплащане на неизплатените вземания на работниците и служителите в такива случаи и да установява като цел на сътрудничеството между компетентните административни органи на държавите членки ранното удовлетворяване на неуредени претенции на работниците и

служителите. Освен това е необходимо да се осигури правилното прилагане на съответните механизми чрез въвеждане на разпоредби за сътрудничество между компетентните административни органи в държавите членки.

9 Член 1, параграф 4 от Директива 2002/74 въвежда разпоредби, свързани с транснационални случаи, и по-конкретно член 8а в Директива 80/987. Съгласно параграф 1 от този член, когато едно предприятие, което извършва дейност на територията на най-малко две държави членки, е в състояние на неплатежоспособност, институцията в държавата членка, на чиято територия те работят или обикновено полагат труд, е отговорната институция за изплащане на дължимите вземания на работниците и служителите.

10 Член 2, параграф 1 от Директива 2002/74 предвижда, че държавите членки въвеждат в сила необходимите законови, подзаконови и административни разпоредби, за да се съобразят с тази директива преди 8 октомври 2005 г., и прилагат нейните разпоредби при всяко положение на неплатежоспособност на работодател, настъпило след влизането в сила на разпоредбите.

Фактите в главното производство и преюдициалният въпрос

11 Г-н Defossez работи в Белгия, първоначално като ръководител на строителен участък, а след това и като ръководител на бригада, считано от март 1997 г., за дружеството EBM SA, а впоследствие, считано от септември 2000 г., за дружеството Sotimon. И двете дружества са със седалище във Франция.

12 През декември 2003 г. г-н Defossez е уволнен. На 15 януари 2004 г. той подава жалба пред Conseil de prud'hommes de Dunkerque.

13 С Решение от 1 юни 2004 г. на Tribunal de commerce de Dunkerque Sotimon е постановено в съдебна ликвидация. С цел получаване на дължимите му заплати главното искане на г-н Defossez е привличането по делото на CGEA de Lille и, при условията на евентуалност, на белгийския FFE.

14 С Решение от 30 юни 2006 г. Conseil de prud'hommes de Dunkerque постановява, че г-н Defossez е уволнен при липса на действително и сериозно основание. Вследствие на това Conseil de prud'hommes определя размера на дължимите вземания на г-н Defossez, като обявява съдебното решение за противопоставимо на CGEA.

15 С Решение от 31 януари 2008 г. Cour d'appel de Douai вписва дължимите вземания на г-н Defossez в пасива на съдебната ликвидация на Sotimon и обявява решението за противопоставимо на белгийския FFE, като освобождава от всякаква отговорност CGEA de Lille.

16 Г-н Defossez подава касационна жалба срещу това решение, като упреква Cour d'appel de Douai в това, че на основание член 8а от Директива 80/987, в изменената ѝ редакция, е отхвърлил неговото искане за изплащане на гаранция, подадено срещу CGEA de Lille, и че е задържал гаранцията на белгийския FFE.

17 При тези обстоятелства Cour de cassation решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Следва ли член 8а от Директива 80/987 […], изменена с Директива 2002/74 […], който предвижда в първа алинея, че когато едно предприятие, което извършва дейност на територията най-малко на две държави членки, е в състояние на

неплатежоспособност[…], за изплащане на дължимите вземания на работниците и служителите е отговорна институцията в държавата членка, на чиято територия те работят или обикновено полагат труд, и във втора алинея, че обхватът на правата на работниците и служителите се определя със закона, регламентиращ компетентната гарантираща институция, да се тълкува в смисъл, че този член определя компетентната институция, като изключва всички останали, [или], с оглед на целта на Директивата, а именно укрепване на правата на работниците, упражняващи правото си на свободно движение, и с оглед на член 9, първа алинея от същата директива, съгласно който Директивата не засяга правото на избор на държавите членки да прилагат или да въвеждат законови, подзаконови или административни разпоредби, които са по-благоприятни за работниците или служителите, той [следва] да се тълкува в смисъл, че не лишава работника или служителя от правото да се възползва, вместо от гаранцията на тази институция, от по-благоприятната гаранция на институцията, в която се осигурява и прави вноски неговият работодател съгласно националното законодателство?“.

По преюдициалния въпрос

18 Най-напред следва да се припомни, че съгласно член 2, параграф 1 от Директива 2002/74 държавите членки въвеждат в сила необходимите законови, подзаконови и административни разпоредби, за да се съобразят с тази директива преди 8 октомври 2005 г., и прилагат нейните разпоредби при всяко положение на неплатежоспособност на работодател, настъпило след влизането в сила на разпоредбите.

19 В това отношение Съдът е приел, че ако Директива 2002/74 не е транспонирана, тя би имала непосредствено действие само по отношение на неплатежоспособност, настъпила след 8 октомври 2005 г. (Решение от 17 януари 2008 г. по дело Velasco Navarro, C-246/06, Сборник, стр. I-105, точки 27—29).

20 Съдът обаче е установил, че Френската република не е изпълнила задълженията си по Директива 2002/74, като не е приела след изтичането на срока мерките за транспониране на разпоредбите на тази директива във френското право (Решение от 27 септември 2007 г. по дело Комисия/Франция, C-9/07, точка 12).

21 Следователно, като се има предвид, че с Решение от 1 юни 2004 г. на Tribunal de commerce de Dunkerque Sotimon е в съдебна ликвидация, разглежданата в главното производство несъстоятелност не би могла да попада в обхвата на разпоредбите на Директива 2002/74.

22 Точното определяне на разпоредбите, които следва да се прилагат при обстоятелства като тези в главното производство, придобива още по-голямо значение, като се има предвид, че Съдът е установил в точки 20 и 25—28 от Решение от 16 октомври 2008 г. по дело Holmqvist (C-310/07, Сборник, стр. I-7871), че въведеният в Директива 80/987 по силата на Директива 2002/74 член 8а установява нов критерий за определяне на компетентната гарантираща институция. Вследствие на това този член съставлява изменение по същество на разпоредбите на Директива 80/987. От това следва, че правната преценка за положение като разглежданото в главното производство не води непременно до един и същи резултат, когато тя се извършва от гледна точка на разпоредбите на Директива 80/987 в нейната първоначална редакция или от гледна точка на разпоредбите на същата директива след нейното изменение с Директива 2002/74.

23 При тези условия на въпроса на запитващата юрисдикция следва да се отговори, като за целите на разрешаването на спора в главното производство разпоредбите на Директива 80/987 се тълкуват в нейната редакция, предхождаща измененията, извършени с Директива 2002/74.

24 В това отношение Съдът вече е изтъквал, че макар Директива 80/987 да не съдържа разпоредби, изрично отнасящи се до дължимите вземания на работниците и

служителите, които са упражнявали своята професионална дейност в държава членка, различна от държавата членка по установяването на техния работодател, тя е приложима към подобни вземания и че следователно е уместно гарантиращата институция, компетентна за плащането на тези дължими вземания, да бъде определяна в съответствие с разпоредбите на тази директива (вж. в този смисъл Решение от 17 септември 1997 г. по дело Mosbæk, C-117/96, Recueil, стр. I-5017, точки 16 и 19).

25 Във връзка с подобно положение Съдът е преценил, че компетентната гарантираща институция по смисъла на член 3 от Директива 80/987 е институцията на държавата членка, на територията на която, съгласно член 2, параграф 1 от тази директива, „е взето решение за започване на производството по несъстоятелност или е установено окончателното приключване на дейността на предприятието“ (вж. Решение по дело Mosbæk, посочено по-горе, точки 20 и 27).

26 Съдът всъщност е приел, че е в съответствие с разпоредбите на Директива 80/987 компетентната гарантираща институция, извън случаите на пълно финансиране от страна на публичните власти, да бъде институцията, която е получила или която поне е трябвало да получи осигурителните вноски от неплатежоспособния работодател (вж. в този смисъл Решение по дело Mosbæk, посочено по-горе, точки 24 и 25).

27 Нещо повече, в дело Everson и Barrass, по което е постановено решение от 16 декември 1999 г. (C-198/98, Recueil, стр. I-8903), на което се позовава запитващата юрисдикция в своето преюдициално запитване, в което, за разлика от положението по дело Mosbæk, посочено по-горе, неплатежоспособният работодател е имал обект, а именно дъщерно дружество в държава членка, на територията на която работниците и служителите са упражнявали своята дейност, Съдът е преценил, че институцията, която следва да плати дължимите вземания, е институцията на държавата членка по установяване на дъщерното дружество (Решение по дело Everson и Barrass, посочено по-горе, точка 23). Всъщност тази компетентна гарантираща институция е била институцията на държавата членка, в която са били плащани социалноосигурителните вноски както от страна на работодателя, така и от страна на работниците и служителите.

28 Във връзка с тези критерии запитващата юрисдикция уточнява, от една страна, че седалището на предприятието, наело на работа г-н Defossez, е било във Франция. От друга страна, видно от преписката по делото, вноските, които биха покрили евентуални претенции относно трудови възнаграждения, са били заплащани в същата държава членка и работодателят не е имал никакъв постоянен обект в Белгия.

29 В този контекст следва да се отбележи, че релевантните обстоятелства в делото по главното производство не съответстват на обстоятелствата по дело Everson и Barrass, посочено по-горе. В замяна на това обаче такова съответствие може да бъде установено между обстоятелствата по делото в главното производство и обстоятелствата по дело Mosbæk, посочено по-горе.

30 От това следва, че когато едно предприятие, наело на работа работник или служител, не е установено в държавата членка, в която този работник или служител упражнява своята дейност, и това предприятие плаща социалноосигурителни вноски като работодател в държавата членка, в която се намира неговото седалище, компетентната гарантираща институция по смисъла на член 3 от Директива 80/987, за изплащане на вземанията на работник или служител в случай на неплатежоспособност на неговия работодател, е институцията на държавата членка, на територията на която е постановена съдебната ликвидация на работодателя.

31 Следва да се добави, че макар Директива 80/987 да не предоставя на работника или служителя правото да избира между различните институции, тази директива не възпрепятства работникът или служителят да се възползва, когато това е благоприятно за него и е предвидено в приложимото национално право, от гаранцията на институция, различна от посочената въз основа на нейното прилагане.

32 Всъщност Директива 80/987 има за цел да осигури на работниците и служителите минимална степен на закрила от правото на Съюза в случай на неплатежоспособност на работодателя (вж. по-специално Решение от 19 ноември 1991 г.

по дело Francovich и др., C-6/90 и C-9/90, Recueil, стр. I-5357, точка 3, както и Решение от 16 юли 2009 г. по дело Visciano, C-69/08, Сборник, стр. I-6741, точка 27), без да засяга, съгласно член 9, възможността за прилагане или въвеждане на по-благоприятни разпоредби от държавите членки (вж. в този смисъл Решение от 15 май 2003 г. по дело Mau, C-160/01, Recueil, стр. I-4791, точка 32, както и Решение от 25 януари 2007 г. по дело Robins и др., C-278/05, Сборник, стр. I-1053, точка 40).

33 Вследствие на това Директива 80/987 допуска в законодателството на държава членка да се предвиди възможността работникът или служителят да се възползва, в замяна или като допълнение, от гаранцията за изплащане на заплатите от националната институция съгласно правото на тази държава членка, гаранция, различна от предоставяната от институцията, която е определена за компетентна в съответствие с тази директива, доколкото обаче посочената гаранция води до по-високо равнище на закрила на работника или служителя.

34 С оглед на изложеното по-горе на поставения въпрос следва да се отговори, че:

— Член 3 от Директива 80/987, в нейната редакция до изменението ѝ с Директива 2002/74, трябва да се тълкува в смисъл, че за изплащане на дължимите вземания на работник или служител, който обикновено е полагал труд в държава членка, различна от държавата членка, в която е седалището на неговия работодател, обявен в несъстоятелност преди 8 октомври 2005 г., когато този работодател не е установен в тази друга държава членка и изпълнява своето задължение за участие във финансирането на гарантиращата институция в държавата членка, в която се намира неговото седалище, за изпълнението на задълженията, определени с този член, е отговорна именно тази институция.

— Директива 80/987 допуска национално законодателство, съгласно което работник или служител може да се възползва от гаранцията за изплащане

на заплатата от националната институция в съответствие с правото на тази държава членка, в допълнение или в замяна на гаранцията за изплащане на заплатите, предоставяна от институцията, която е определена за компетентна в съответствие с тази директива, доколкото обаче посочената гаранция води до по-високо равнище на закрила на работника или служителя.

По съдебните разноски

35 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 3 от Директива 80/987/ЕИО на Съвета от 20 октомври 1980 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател, в нейната редакция до изменението ѝ с Директива 2002/74/ЕО, трябва да се тълкува в смисъл, че за изплащане на дължимите вземания на работник или служител, който обикновено е полагал труд в държава членка, различна от държавата членка, в която е седалището на неговия работодател, обявен в несъстоятелност преди 8 октомври 2005 г., когато този работодател не е установен в тази друга държава членка и изпълнява своето задължение за участие във финансирането на гарантиращата институция в държавата членка, в която се намира неговото седалище, за изпълнението на задълженията, определени с този член, е отговорна именно тази институция.

Директива 80/987 допуска национално законодателство, съгласно което работник или служител може да се възползва от гаранцията за изплащане на заплатата от националната институция в съответствие с правото на тази държава членка, в допълнение или в замяна на гаранцията за изплащане на заплатите, предоставяна от институцията, която е определена за компетентна в съответствие с тази директива, доколкото обаче посочената гаранция води до по-високо равнище на закрила на работника или служителя.

Подписи